

Ιστορική δικαίωση στη μνήμη αλλά και τους απογόνους της -σχεδόν αφανισθείσης κατά το Ολοκαύτωμα- εβραϊκής κοινότητος Θεσσαλονίκης συνιστά η απόφαση της Μόσχας να επιστραφούν στην Ελλάδα τα αρχεία των ελληνικών Ισραηλιτικών Κοινοτήτων -κυρίως δε αυτών της συμπρωτεύουσας.

Πρόκειται για αρχεία, βιβλία και λατρευτικά αντικείμενα από 30 Συναγωγές της Θεσσαλονίκης, από βιβλιοθήκες και από τα κοινοτικά ιδρύματα που υφάρπαξαν οι Ναζί, στις 11 Ιουλίου 1942.

Τα εν λόγω αρχεία μετά την κατάληψη του Βερολίνου από τον σοβιετικό στρατό, τον Μάιο του 1945, μεταφέρθηκαν στη Μόσχα.

Η Ελλάδα από το 1997 προσπαθούσε να επιτύχει τον επαναπατρισμό των αρχείων που εκλάπησαν από τους ναζί, αλλά μέχρι πρότινος χωρίς αποτέλεσμα, καθώς η ρωσική πλευρά έθετε προσκόμματα και νέους πιο αυστηρούς όρους, παρά το γεγονός πως οι κάθε φορά προηγηθέντες είχαν γίνει αποδεκτοί.

Ενδεικτικά της μακράς και επίπονης διπλωματικής προσπάθειας ήταν όσα σημείωνε επί του θέματος η «Καθημερινή» στις 5 Απριλίου του 2021 **(???????? ??? ??????? ???????????)**:

«Ανάμεσα στους σημαντικούς όρους που ετέθησαν τα τελευταία χρόνια ήταν η επιστροφή του αρχείου του Αυτοκρατορικού Ρωσικού Προξενείου στα Χανιά και η καταβολή «αποζημίωσης» για τη «φύλαξη» των ελληνικών αρχείων στη Μόσχα. Αμφότεροι οι όροι περιλαμβάνονταν σε πρωτόκολλο που υπεγράφη μεταξύ των δύο πλευρών το 2014. Ο οικονομικός όρος που έχει τεθεί από τη ρωσική πλευρά έχει ικανοποιηθεί, καθώς το ποσό της αποζημίωσης είναι δεσμευμένο, ενώ ήδη τα Γενικά Αρχεία του Κράτους έχουν ψηφιοποιήσει τα αρχεία των Χανίων προκειμένου να αποδοθούν στη ρωσική πλευρά. Τελευταία όμως η Ρωσία –το 2020– έθεσε έναν ακόμα όρο, ο οποίος δεν υπήρχε στο πρωτόκολλο του 2014.

Συγκεκριμένα, συνδέει το ζήτημα με την αξίωση του Κρατικού Μουσείου «Κρεμλίνο Ροστόφ» επί του έργου της Ρωσίδας ζωγράφου Λ. Πόποβα, που περιλαμβάνεται στη Συλλογή Κωστάκη και φυλάσσεται στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης. Εάν η Ρωσία επιμείνει στον νέο όρο ή θέσει και νεότερους, η ελληνική πλευρά είναι έτοιμη να θέσει το θέμα της επιστροφής δύο τουλάχιστον αρχείων παλαιών προξενικών Αρχών που έχει τεκμηριωθεί ότι φυλάσσονται σε δημόσια αρχεία της Ρωσίας».

Phoca PDF

Ετσι, «ο επαναπατρισμός των αρχείων τίθεται **σε ανώτατο επίπεδο εδώ και τουλάχιστον 20 χρόνια**, καθώς συνιστά, εκτός από ηθικό αίτημα στη μνήμη των Ελλήνων θυμάτων του Ολοκαυτώματος, και ζήτημα γοήτρου για τη χώρα, ιδιαίτερα μετά την έκταση που το θέμα έχει πάρει κατά τη συζήτησή του στις διεθνείς διασκέψεις του Λονδίνου (1997), της Ουάσιγκτον (1998), της Στοκχόλμης (2000) και της Λιθουανίας (2000).

Κίνηση καλής θελήσεως χωρίς ανταπόκριση

Ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας **Κωστής Στεφανόπουλος** προχώρησε σε πράξη καλής θελήσεως και παρέδωσε στον πρόεδρο Πούτιν, κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψής του στη Ρωσία τον Ιούνιο του 2000, τα λάβαρα των ρωσικών συνταγμάτων του αυτοκρατορικού στόλου που φυλάσσονταν, από το 1917, από ελληνική οικογένεια στην Μπιζέρτα. Στις 9 Αυγούστου 2000 έλαβε χώρα στη Μόσχα συνάντηση εργασίας μεικτής ελληνορωσικής επιτροπής όπου συζήτησε διαδικαστικά ζητήματα, όπως ο εκτελωνισμός, η ανάληψη εξόδων μεταφορικής εταιρείας και η μικροφωτογράφηση προκειμένου το σύνολο του υλικού να παραμείνει και υπό τη μορφή αντιγράφων στη Μόσχα.

Η κίνηση καλής θελήσεως πάντως του Στεφανόπουλου **δεν ανταποδόθηκε από τον Βλαντιμίρ Πούτιν** κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα το 2001, όπως δεν παρέδωσε κάτι αντίστοιχο σε ένδειξη συμβολισμού. Από τότε ξεκινάει μία Οδύσσεια διμερών επαφών, με τη ρωσική πλευρά να θέτει συνέχεια νέους όρους. Αρχικά, έθεσε το ζήτημα της επιστροφής από τη χώρα μας του αρχείου του Αυτοκρατορικού Ρωσικού προξενείου των Χανίων (φυλάσσεται στα ΓΑΚ Χανίων), για το οποίο η ελληνική πλευρά έθεσε κατ’ αμοιβαιότητα τις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις στους Ρώσους συνομιλητές της (μικροφωτογράφηση, εκτελωνισμός, έξοδα που θα βαρύνουν τη ρωσική πλευρά κ.λπ.).

Το 2005 κατά την επίσκεψη του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή στη Μόσχα υπεγράφη το διμερές Κοινό Πρόγραμμα Δράσης 2005-2006, όπου μεταξύ άλλων προέβλεπε «Συνεργασία στον τομέα του Πολιτισμού και της Παιδείας» με την προώθηση ζητημάτων που άπτονται της επιστροφής πολιτιστικών αγαθών, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Τον Οκτώβριο 2013, η ρωσική πλευρά μέσω του διευθυντή του Κρατικού Στρατιωτικού Αρχείου όπου φυλάσσονται τα αρχεία των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων διεμήνυσε ότι το **ποσό της αποζημίωσης που ζητούν οι ρωσικές αρχές** ανέρχεται στις 87.000 ευρώ, ενώ εάν συμψηφισθεί με την αντίστοιχη αποζημίωση για το αρχείο Χανίων το ποσό θα ανέλθει στις 83.000 ευρώ.

Τέλος, τον Οκτώβριο 2014 η πρέσβης της Ελλάδας στη Μόσχα υπέγραψε «Πρωτόκολλο διαπραγματεύσεων των αρχείων των Εβραϊκών Κοινοτήτων Ελλάδας», βήμα υποχρεωτικό για την ολοκλήρωση των διαδικασιών επαναπατρισμού, σύμφωνα με τον σχετικό ομοσπονδιακό νόμο της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Το πρωτόκολλο περιελάμβανε επίσης δήλωση της ελληνικής πλευράς ότι είναι έτοιμη **να αναλάβει το επιπλέον κόστος** της μεταφοράς των αρχειακών εγγράφων».

Phoca PDF

«Η ιστορία μας επιστρέφει σπίτι»

Χαιρετίζοντας την επιστροφή των αρχείων το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος σε σημερινή του ανακοίνωση αναφέρει:
«Στην επετειακή χρονιά των 200 ετών από την έναρξη του αγώνα ανεξαρτησίας της Ελλάδας, η ιστορία μας επιστρέφει σπίτι, επιτέλους! Για τον Ελληνικό Εβραϊσμό τα αρχεία αυτά φωτίζουν την ιστορική διαδρομή του, ιερά κειμήλια στα οποία καταγράφεται το φως της ζωής και το σκοτάδι της λεηλασίας και του Ολοκαυτώματος. Η απόδοσή τους θα σημάνει δικαιοσύνη και θα **μεταλαμπαδεύσει τη γνώση για ένα κομμάτι του Ελληνικού λαού** που συνέβαλε στην ανάπτυξη του τόπου του αλλά δεν υπάρχει πια, εκείνο των**60.000 Ελλήνων Εβραίων** που εκτοπίστηκαν και εξοντώθηκαν στα Ναζιστικά στρατόπεδα θανάτου.

??, ???????????:

«Η απόφαση του Προέδρου Πούτιν θα συμβάλλει στην εκπαίδευση των μελλοντικών γενεών, στην Ελλάδα και όχι μόνο, σχετικά με την πλούσια εβραϊκή ζωή στην Ελλάδα, την τεράστια συμβολή της Εβραϊκής Κοινότητας Θεσσαλονίκης και την καταστροφή που επέφερε το Ολοκαύτωμα. Η επιστροφή των αρχείων, η δέσμευση και η αποφασιστικότητα του πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη και της κυβέρνησής του να κτίσουν Μουσείο Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη αντιπροσωπεύουν τη νίκη του πνεύματος και της ανθρωπότητας επί της βαρβαρότητας και των φρικαλεοτήτων εκείνης της τρομερής περιόδου στη ζωή και την ιστορία μας».

ΠΗΓΗ: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 9.12.2021

Phoca PDF